

Република Србија
ВРХОВНИ КАСАЦИОНИ СУД
Рев 3711/2021
25.11.2021. године
Београд

У ИМЕ НАРОДА

Врховни касациони суд, у већу састављеном од судија: Бранислава Босиљковића председника већа, Бранке Дражић, Данијеле Николић, Марине Милановић и Слађане Накић Момировић чланова већа, у парници тужиље АА из ..., чији је пуномоћник Славица Јанковић адвокат из ..., против тужене „Комерцијална банка“ АД из Београда, коју заступа Немања Алексић адвокат из ..., ради утврђења ништавости и неоснованог обогаћења, одлучујући о ревизији тужене изјављеној против пресуде Вишег суда у Ваљеву Гж 485/20 од 29.10.2020. године, у седници већа одржаној дана 25.11.2021. године, донео је

ПРЕСУДУ

ДОЗВОЉАВА СЕ одлучивање о посебној ревизији тужене изјављеној против пресуде Вишег суда у Ваљеву Гж 485/20 од 29.10.2020. године.

ПРЕИНАЧУЈУ СЕ пресуда Вишег суда у Ваљеву Гж 485/20 од 29.10.2020. године и пресуда Основног суда у Ваљеву П 323/20 од 03.06.2020. године, тако што **СЕ ОДБИЈА** тужбени захтев којим је тужиља тражила да се утврди да је ништава одредба члана 6. став 1. уговора о динарском готовинском кредиту број ... од ...2017. године, закљученог између тужиље као корисника кредита и тужене као даваоца кредита, која гласи „корисник кредита се обавезује да по основу трошкова обраде кредитног затхева и пуштања кредита у коришћење плати банци једнократну накнаду у висини од 2% од износа реализованог кредита из члана 1. уговора“, да се обавезе тужена да тужиљи на име стицања без основа исплати износ од 28.940,00 динара са законском затезном каматом почев од 03.03.2017. године до коначне исплате и да на име трошкова парничног поступка исплати износ од 28.620,00 динара.

ОБАВЕЗУЈЕ СЕ тужиља да на име трошкова целокупног поступка исплати туженој износ од 58.903,20 динара у року од 8 дана од достављања преписа пресуде.

Образложење

Пресудом Основног суда у Ваљеву П 323/20 од 03.06.2020. године, ставом првим изреке, усвојен је тужбени захтев тужиље па је утврђено да је ништава одредба члана 6. став 1. уговора о динарском готовинском кредиту број ... од ...2017. године који је закључен између тужиље и тужене, која гласи: „корисник кредита се обавезује да по основу трошкова обраде кредитног захтева и пуштања кредита у коришћење плати банци једнократну накнаду у висини од 2% од износа реализованог кредита из

члана 1. уговора“, што је тужени дужан признати и трпети. Ставом другим изреке, обавезана је тужена да тужиљи на име стицања без основа исплати износ од 28.940,00 динара, а који је наплаћен по основу ништаве одредбе уговора са законском затезном каматом почев од 03.03.2017. године па до коначне исплате. Ставом трећим изреке, обавезана је тужена да тужиљи плати трошкове парничног поступка у износу од 28.620,00 динара.

Пресудом Вишег суда у Ваљево Гж 485/20 од 29.10.2020. године одбијена је као неоснована жалба тужене и потврђена пресуда Основног суда у Ваљево П 323/20 од 03.06.2020. године.

Против правноснажне пресуде донете у другом степену тужена је благовремено изјавила ревизију због погрешне примене материјалног права, са предлогом да се о ревизији одлучи као о изузетно дозвољеној, применом члана 404. Закона о парничном поступку.

По оцени Врховног касационог суда, ревизија тужене изјављена на основу наведене одредбе (посебна ревизија) је дозвољена ради уједначавања судске праксе, због чега је применом члана 404. ЗПП одлучено као у првом ставу изреке.

Одлучујући о изјављеној ревизији, на основу члана 408. ЗПП, Врховни касациони суд је нашао да је ревизија тужене основана.

У спроведеном поступку није учињена битна повреда одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 2. ЗПП, на коју ревизијски суд пази по службеној дужности.

Према утврђеном чињеничном стању, тужилца је са туженом закључила уговор о динарском кредиту за рефинансирање дана ...2017. године, којим је тужилца као кориснику кредита, одобрен кредит у износу од 1.447.000,00 динара, док је одредбом члана 6. став 1. уговора предвиђено да се корисник кредита обавезује да по основу трошкова обраде кредитног захтева и пуштања кредита у коришћење плати банци једнократну накнаду у висини од 2% од износа реализованог кредита. Дана 01.03.2017. године тужилца је уручена понуда тужене банке у којој је исказана накнада и трошкови које тужилца треба да плати у току одобравања и реализације уговора о кредиту, поред осталог и накнада за обраду кредитног захтева у висини од 2% од износа кредита, односно износ од 28.940,00 динара. Тужена је по основу наведене уговорне одредбе наплатила означени новчани износ.

Полазећи од овако утврђеног чињеничног стања, нижестепени судови су утврдили ништавост оспорених одредби уговора о кредиту. По становишту судова, спорна уговорна одредба противна је начелу начелу савесности и поштења, зато што је тужена банка приликом закључења уговора о кредиту повредила право тужилца на обавештеност, јер тужилца приликом закључења уговора није информисана о којим трошковима је реч, односно банка није исказала врсту и структуру наведених трошкова као и начин њиховог обрачуна који је везан за износ одобреног кредита тако да је тужилца остао непознат механизам обрачуна, њихова структура и стварна намена и она је на тај начин доведена у неравноправан положај у односу на тужену. Утврдивши ништавост спорних уговорних одредби у смислу члана 103. Закона о облигационим

односима, судови су применом члана 104. тог Закона обавезали тужену на враћање онога што је примила од тужиље по основу извршења њене обавезе преузете тим уговорним одредбама и на плаћање затезне камате од дана пријема новца.

По оцени Врховног касационог суда, основано се изјављеном ревизијом указује на погрешну примену материјаног права.

Уговор о кредиту уређен је одредбама чланова 1065. – 1068. Закона о облигационим односима. Тим одредбама дат је појам тог уговора, одређена форма и садржина, уређена питања отказа даваоца кредита и одустанка од уговора, као и враћање кредита пре рока, али нису ближе уређена остала права и обавезе уговорних страна, па ни право банке да од корисника наплати трошкове и накнаде настале поводом закључења уговора о кредиту или које настану у току његове реализације.

Законом о банкама („Службени гласник Републике Србије“ број 107/05...14/15), којим је прописано (члан 4. став 1. тачка 2) да банка може обављати и кредитне послове (давање и узимање кредита), није ближе одређена садржина уговора о кредиту и права и обавезе банке и клијента. Тим Законом предвиђено је да се на уговор закључен између банке и клијента примењују општи услови пословања банке (члан 42), као и да Народна банка Србије може прописати јединствени начин обрачуна и објављивања трошкова, камата и накнада банкарских услуга, нарочито по основу депозитних и кредитних послова (члан 43).

Према члану 9. став 3. Закона о заштити корисника финансијских услуга („Службени гласник Републике Србије“ број 26/11 и 139/14), општи услови пословања обухватају и акте којима се утврђују накнаде и други трошкови које давалац финансијских услуга наплаћује корисницима. Тим Законом, поред осталог, прописана је обавеза банке да кориснику пружи информације и одговарајућа обавештења о условима који се односе на уговор о кредиту за који је показао интересовање (понуда), на начин који ће кориснику омогућити да упореди понуде различитих давалаца истих услуга и процени да ли ови услови одговарају његовим потребама и финансијској ситуацији, али који корисника ниједног тренутка неће довести у заблуду (члан 17. став 1). Понуда се исписује на прописаном обрасцу и поред осталог садржи ефективну каматну стопу и укупан износ који корисник треба да плати, односно који треба да му се исплати, а приказан је на репрезентативном примеру у коме су назначени сви елементи на основу којих је тај износ обрачунат, као и врсту и висину свих накнада и других трошкова који падају на терет корисника кредита, уз одређење да ли су фиксни или променљиви, а ако су променљиви – периоде у којима ће се мењати и начин измене (члан 17. став 4. тачке 8. и 10).

Изглед и садржину обрасца понуде утврдила је Народна банка Србије, Одлуком о условима и начину обрачуна ефективне каматне стопе и изгледу и садржини образаца који се уручују кориснику („Службени гласник Републике Србије“ број 65/11, 62/18). Утврђени образац понуде у тачки 3. обухвата трошкове кредита, а у тачки 3. тачка 3. врсту и висину свих накнада и других трошкова који падају на терет корисника кредита.

Из изложеног следи да одредба уговора којом се корисник кредита обавезује да плати трошкове обраде кредитног захтева није противна принудним прописима, јавном

поретку или добрим обичајима. Важећи прописи омогућавају даваоцу и кориснику кредита да у складу са начелом аутономије воље (члан 10. Закона о облигационим односима) уговором уреде питање трошкова обраде кредитног захтева, као и других трошкова и накнада у вези са својим облигационим односом. Обавезивање корисника кредита на плаћање трошкова обраде кредитног захтева није противно ни начелу савесности и поштења из члана 12. Закона о облигационим односима, уколико је ова обавеза установљена на транспарентан начин.

Стога, одредба уговора о кредиту којом се корисник обавезује на плаћање трошкова обраде кредита и пуштања кредита у течај није ништава, под условом да је понуда банке садржала јасне и недвосмислене податке о тим трошковима који се исказују кроз обрачун ефективне каматне стопе. Одредбама Закона о заштити корисника финансијских услуга и означеном одлуком Народне банке Србије није предвиђено да банка мора кориснику кредита предочити структуру или спецификацију трошкова, како би се сматрало да је клијент са њима упознат на јасан и недвосмислен начин. Банка је дужна да кориснику пружи информације и објашњења о условима који се односе на уговор о кредиту, на начин који ће кориснику омогућити да упореди понуде различитих давалаца истих услуга и процени да ли ти услови одговарају његовим потребама и финансијској ситуацији. Следствено томе, спецификација трошкова обраде кредита и опис њихове структуре у понуди нису услови за плаћање тих трошкова, ако је у понуди наведена врста трошкова и њихова висина. Предмет обавезе корисника кредита је у довољној мери одређен прецизним одређивањем врсте трошкова и њихове висине, па се зато не може поставити питање ништавости одредбе уговора о кредиту којом је корисник обавезан на плаћање трошкова кредита из разлога прописаног чланом 47. Закона о облигационим односима.

У конкретном случају, тужиља је у предуговорној фази – уручењем понуде на прописаном образцу, у којима су исказани врста и висина трошкова кредита, поред осталог и трошкови обраде кредитног захтева, обавештена о њиховој врсти и висини на начин који задовољава услов одређености уговорне обавезе. У погледу начела једнаке вредности узајамних давања из члана 15. Закона о облигационим односима, мора се водити рачуна о томе да се Законом одређује у којим случајевима повреда тог начела повлачи правне последице, као и да се повреда начела еквиваленције првенствено односи на уговор у целини, а не поједине његове одредбе.

Из наведених разлога, спорна одредба уговора о кредиту није ништава у смислу члана 103. став 1. Закона о облигационим односима и не постоји обавеза тужене на реституцију, у складу са чланом 104. став 1. тог Закона. Због тога је применом члана 416. став 1. ЗПП одлучено као у другом ставу изреке – преиначене пресуде нижестепених судова и одбијен тужбени захтев, као и њен захтев за накнаду трошкова поступка.

Одлука о трошковима целокупног поступка, садржана у трећем ставу изреке, донета је применом члана 165. став 2. у вези члана 153. став 1. и члана 154. ЗПП. Туженој су досуђени трошкови за састав једног поднеска у износу од 6.000,00 динара, заступање на једном одржаном рочишту износ од 7.500,00 динара, састав жалбе у износу од 12.000,00 динара, судске таксе на жалбу и одлуку по жалби у износу од по 3.057,60 динара, састав ревизије у износу од 12.000,00 динара, судску таксу за ревизију у износу од 6.115,20 динара и одлуку по ревизији у износу од 9.172,80 динара. Туженој

није признато увећање трошкова на име поднете жалбе и ревизије за 20% јер њен пуномоћник није пружио доказ – рачун о извршеним услугама, на основу којег је од тужене наплаћен износ ових трошкова увећан за порез на додату вредност.

**Председник већа – судија
Бранислав Босиљковић, с.р.**

За тачност отправка
Управитељ писарнице
Марина Антонић